

STICUSA KNIPSELKRANT 131

3 1/4 p. tevreel

AMIGOE WOENSDAG 13 AUGUSTUS 1986

Wijziging verwacht in CCB-bestuur

Salomons heeft de langste tijd als voorzitter gehad

KRALENDIJK — Naar de Amigoe uit doorgaans goed geïnformeerde bron heeft vernomen, zal het Cultureel Centrum Bonaire op 1 september vermoedelijk een nieuwe voorzitter krijgen.

De huidige voorzitter, Salomons, kan nog op weinig medewerking rekenen van de overige bestuursleden, die allen een specifieke taak toebedeeld hebben gekregen. De meeste fricties echter liggen in het optreden van de CCB-voorzitter Sandra Salomons, die niet accepteert dat de afdelingen hun eigen beslissingen nemen en stelt, dat de voorzitter de uiteindelijke beslissing kan en moet nemen. Vooral de problemen in en rond de bibliotheek — onder verantwoordelijkheid van Eric Tjietjie die onlangs nog in het nieuws was als enige geslaagde voor brievenbesteller expediteur — hebben als katalysator gewerkt, aangezien aan Tjietjie de beslissingen omtrent de bibliotheek werden ontnomen door de CCB-voorzitter.

Ook gedeputeerde Franklin Crestian heeft reeds enkele malen zijn bezorgdheid uitgesproken over de gang van zaken bij het CCB. Ook de manier waarop het culturele beleid van CCB-voorzitter Salomons gestalte heeft gekregen, kan hem niet bevredigen.

1 1/2

BEURS EN NIEUWSBERICHTEN Vrijdag 15 augustus 1986

Workshop Venezolaans koor

ORANJESTAD - Oorspronkelijk zou het Venezolaanse koor "Capella de Caracas" slechts één uitvoering geven op Aruba, nl. gisteravond in Cas di Cultura. Maar inmiddels zijn het er al vier geworden, waaronder het concert vanavond bij de YMCA in San Nicolas.

Van het Instituut voor Cultuur, dat dit driedaagse bezoek coordineert, verneemt de Beurs thans dat voor morgen nog twee aktiviteiten op het programma staan.

Eerst om tien uur 's morgens een workshop in Cas di Cultura, waarvoor de toegang vrij en iedereen welkom is. Onder leiding van het echtpaar Eustache zullen dan onderwerpen behandeld worden als samenzang, techniek enz.

Morgenavond wordt om acht uur een publiek concert gegeven op het Plein 18 maart, tijdens welke populaire melodieën ten gehore zullen worden gebracht. Ook hier is iedereen van harte welkom.

1 1/2

AMIGOE DONDERDAG 14 AUGUSTUS 1986

Gouverneur krijgt bibliografie

UNA-activiteit rond persoon van Pierre Lauffer

WILLEMSTAD — Met ingang van 15 augustus aanstaande organiseert de Universiteit van de Nederlandse Antillen (UNA) een aantal activiteiten, die zich concentreren rond de persoon van schrijver/ dichter Pierre Lauffer.

Zoals enige tijd geleden door de bibliotheek van de UNA een Cola Debrot- bibliografie werd samengesteld, werd nu door de bibliotheek een Pierre Lauffer-bibliografie samengesteld. Het eerste exemplaar daarvan zal op 15 augustus tijdens een bijzondere bijeenkomst in de aula van de UNA worden aangeboden aan gouverneur dr René Römer.

Na de aanbieding van de bibliografie van Pierre Lauffer, die als schrijver en dichter veel betekenis heeft gehad voor de Antilliaanse literatuur en cultuur, alsmede het Papiaments, zal een concert plaatsvinden, getiteld "Werken van Livio Hermans, geïnspireerd op gedichten van Pierre Lauffer". Het concert zal worden uitgevoerd door Livio Hermans, piano en Frank Davelaar en Barbara Newton, zang. De uitvoering zal om negen uur 's-avonds beginnen en duren tot ongeveer half elf.

Op de daaropvolgende zondag, 17 augustus, zal in het kader van de Cola Debrot- voordrachten, een voordracht worden verzorgd door Jules Marchena, die zal spreken over Pierre Lauffer en diens literaire werk. Deze voordracht begint om elf uur 's-morgens en zal om twaalf uur afgelopen zijn.

AMIGOE DINSDAG 12 AUGUSTUS 1986

TV-programma van Totolika

WILLEMSTAD — In samenwerking met de Regerings-Voorlichtings Dienst zal de ouder- vereniging Totolika vanavond via TeleCuraçao een programma uitzenden, waarin enkele geestelijk gehandicapte jongeren aan het woord zijn. Het programma is het eerste in een reeks van vier, opgenomen tijdens de Ban Topa Totolika, die in maart dit jaar, ter gelegenheid van het twaalf en een half jarig bestaan van de ouder- vereniging, werd gehouden.

De programma's duren elk een kwartier en zijn een beknopte weergave van de informatie- dag van Totolika. De opnamen werden gemaakt door Alex Alberto en werden gesponsord door het Cultureel Centrum Curaçao (CCC). De zendtijd van de programma's, waarvan de eerste vanavond om kwart voor acht wordt uitgezonden, werd beschikbaar gesteld door de Regerings- Voorlichtings Dienst.

/3,-

BEURS EN NIEUWSBERICHTEN

Zaterdag 16 augustus 1986

DE "AMIGOE" IN GROTE FINANCIELE PROBLEMEN

WILLEMSTAD – Wat reeds lange tijd als publiek geheim bekend stond, is nu duidelijk aan de oppervlakte gekomen: het Nederlandstalig dagblad "Amigoe" verkeert in ernstige financiele moeilijkheden.

De problemen hebben al geleid tot ontslag van personeel en salarisvermindering voor de werknemers op de Aruba-redactie.

Bedoeld dagblad heeft ook nog sterk moeten bekorten op de uitgifte van de weekend-bijlage Ñapa, die nota bene fors vanuit Nederland wordt gesubsidieerd.

De problemen dateren overigens niet van vandaag. Reeds ettelijke jaren achtereen kampt de "Amigoe" met forse exploitatie-verliezen, die Raad van Commissarissen en directie vertwijfeld naar het hoofd hebben doen grijpen.

Daar kwam nog een zeer onverkwikkelijke zaak bij van ex-hoofdredacteur Frans Heiligers, die in een door hem aangespannen rechtszaak in het gelijk werd gesteld en van de "Amigoe" het bedrag van 50.000 gulden te vorderen had. Mét cessantia-uitkeringen kwam dit in totaal te staan op ongeveer 63.000 gulden.

"Dit is een klap, die geen enkele krant op de Antillen makkelijk te boven komt," aldus een lid van de Raad van Commissarissen in een vetrouwelijk gesprek met de Beurs.

De problemen zijn de laatste drie jaar alleen maar verder toegenomen. De Antillen Typesetting n.v., die juist was opgericht als "nieuwe financiele poot" bleek juist verlieslatend te zijn en nooit een cent in het laatje te hebben gebracht.

Twee weken geleden werd daarom besloten de Antillean Typesetting, die als onafhankelijk concern binnen de "Amigoe" werd gerund, op te heffen. Dat betekende het ontslag voor een achttal personen, van wie velen forse diensttijden bij het bedrijf erop hadden zitten.

Tegelijk werd ook beslist, dat er twee werknemers zouden worden ontslagen op het kantoor van de Aruba-redactie en dat de lonen van het overige Aruba-personeel met vijftien procent werd ingekort.

Vanuit Oranjestad wordt vernomen, dat dit tot grote problemen heeft geleid, daar de hoofdredacteur van de Arubaanse sectie, Jos van der Schoot, zich heftig verzette tegen het feit, dat op Aruba wél, maar op Curacao niet werd ingeleverd door het Amigoe-personeel.

Van der Schoot, zo meldt een zegsman uit Aruba, ging tenslotte door de knieen, nadat hij werd geconfronteerd met de acht ontslagen, die op de Curacaosectie waren gevallen.

De "Amigoe", die al sedert vóór de overgang van het r.k.-bisdom naar de huidige aandeelhouders met financiele problemen kampte, bevindt zich nu in een zeer precaire situatie, aldus werd de Beurs meegedeeld

4,-

4,-

AMIGOE 15-8-86

Coordinator introductie-cursus Norwin Willem

Spoedig programma voor invoering Papiamentu

KRALENDIJK — In navolging van Curaçao en in nauwe samenwerking tussen de afdelingen Onderwijs van beide eilanden, zal ook op Bonaire een cursus gegeven worden voor de leerkrachten om zich te bekwamen in het geven van Papiamentu als vak. De coordinator die belast is met de introduktie van de cursus, is Norwin Willem die tot voor kort werkzaam was als onderwijzer bij het R.K. Schoolbestuur.

Enkele maanden geleden reeds heeft het Bestuurscollege in verband met de komende invoering van de landstaal als vak op de basisscholen reeds een stuurgroep opgericht onder de naam Komishon pa Papiamentu den Enseñansa na Bonaire (KOPEBO). In deze commissie werden benoemd drs Eus Anthony, de dames B. Balentien Janga, E. Statius, G. Dammers, F. de Palm, J. Wout en de heer E. Melaan. Willem werd belast met de coordinatie van de groep. Doelstelling van de Kopebo is het voorbereiden en uitvoeren van het bestuursbeleid om het Papiamentu in de school te brengen. Onder coordinatie van Willem is het werk enigszins uitgebreid en ligt het in de bedoeling, dat ook andere groeperingen, zoals ouders en verenigingen ook kennis maken met de juiste spreek- en schrijfwijze van de taal, die zoals bekend op fonologische leest geschoeid zal zijn, al heeft het BC daaromtrent nog geen officieel standpunt ingenomen.

De hechte samenwerking echter tussen de gedeputeerden van Onderwijs, Ing. Salsbach uit Curaçao, en ing. Crestian uit Bonaire, wijzen echter wel in de richting die het BC zal kiezen. Deels uit economische motieven, aangezien Bonaire nimmer in staat zal zijn genoeg mankracht op de been te brengen voor alle voorbereidende werkzaamheden, die nu Curaçao heeft gedaan, en deels uit praktische motieven, aangezien er nu eenm[illegible] een redelijk hechte band bes[illegible] tussen beide eilanden waar vooralsnog dezelfde taal gesproken wordt en zelfs problemen in het onderwijs te bespeuren waren.

In een schrijven aan het onderwijsveld attendeert coordinator Norwin Willem erop dat er volledig gerekend wordt op de medewerking van de leerkracht waarbij de opbouwende kritiek niet geschuwd behoeft te worden. Ook ideeën die tot een verbetering kunnen leiden bij de invoering van het Papiamentu zijn volgens Willem van harte welkom. Inmiddels heeft de stuurgroep een jaarkalender opgesteld, waarin alle activiteiten zijn opgenomen die samenhangen met de invoering van de landstaal. Spoedig zal dit op het komende jaar gebaseerde programma openbaar worden gemaakt.

10,-

10,-

AMIGOE DINSDAG 12 AUGUSTUS 1986

Over steun op onderwijs-gebied

Minister Badejo sprak met collega op St Kitts

WILLEMSTAD — Minister van Onderwijs en Cultuur drs Linda Badejo- Richardson voerde gisteren op St Kitts besprekingen met de minister van Onderwijs van St Kitts. Onderwerp van de besprekingen was het aanbod van St Kitts om de Bovenwinden technische bijstand te verlenen op onderwijs- gebied.

Het aanbod van St Kitts staat in verband met het feit dat dit schooljaar op onder andere Saba het Engels, dat in de eerste twee klassen van het basis- onderwijs reeds als voertaal wordt gebruikt, geleidelijk in het onderwijs zal worden geïmplementeerd. Dit zal nu tot de hogere klassen worden uitgebreid. Om het Engels zo goed mogelijk als voertaal in te voeren en tevens te handhaven, is ingegaan op het aanbod van St Kitts om enkele leraren van de Pedagogische Academie van dat eiland naar Saba te sturen, om het daar werkende onderwijzend personeel bij te scholen en te voorzien van het juiste materiaal. Deze bijscholings- cursus vond in juni met succes plaats. Het is de bedoeling om middels afrondende gesprekken op St Kitts nu tot een officieel accoord te komen. De bewindsvrouwe werd op haar reis vergezeld door de gezaghebber van Saba Wycliffe Smith en door onderwijs- deskundige bij het departement van Onderwijs drs A. Welvaart.

1½

AMIGOE WOENSDAG 13 AUGUSTUS 1986

PNP-raadslid Dito Mendes:

Invoering Papiaments is niet zaligmakend

WILLEMSTAD — Met de introductie van het papiaments als vak op de scholen, wordt slechts een zeer gering deel van de problemen die het onderwijs doormaakt, opgelost. De nogal te wensen over latende onderwijs- resultaten zullen daardoor zeker niet verbeteren en degenen die daarvan uitgaan, vergissen zich schromelijk. Zo verklaarde gisteren PNP- eilandsraadslid Dito Mendes in het wekelijkse radio- programma van zijn partij.

Mendes, die verklaarde de invoering van het papiaments op de basis- scholen namens zijn partij alleszins toe te juichen, waarschuwde ervoor dat deze invoering geen oplossing zou betekenen voor de problemen die zich op het gebied van het onderwijs voordoen. Die problemen zullen zich ook na de invoering van het papiaments blijven manifesteren, voorzag hij. Mendes weet dat aan het feit dat het overheids- beleid ten aanzien van het onderwijs aan visie ontbrak. Hij zei dat, lichtte het raadslid toe, omdat er nog geen enkele aanwijzing merkbaar was, dat van overheids- zijde de problemen waarmee het onderwijs al jaren kampt, nu eindelijk zouden worden aangepakt. Bovendien, voerde hij aan, hebben ook het werkgelegenheids- probleem en het slechte leef- klimaat een negatieve invloed op de onderwijs- resultaten en werd aan de verbetering daarvan, zijns inziens ook bitter weinig gedaan.

Gezien de plannen van de overheid om de dienst- verlenende sector, het toerisme en de industrialisatie op het eiland verder te ontwikkelen, pleitte het PNP- raadslid in het radio- programma evenzo voor meer aandacht binnen het onderwijs voor hetgeen er op dit terrein aan arbeids- krachten noodzakelijk zou zijn. Hij noemde in dit verband een uitgebreider beheersing van vreemde talen als Frans en, gezien de grote Braziliaanse markt, het Portugees. Als we werkelijk een dienstverlenend land willen worden, vond Mendes, moeten derhalve onze onderwijs- doelstellingen daaraan eveneens dringend worden aangepast.

BEURS EN NIEUWSBERICHTEN 16/8-86

ARUBA BEZIG MET EIGEN UNIVERSITEIT

ORANJESTAD — Na de afwijzing van medewerking zijdens de Antillen, is Aruba momenteel bezig met verschillende instituten in Nederland om de mogelijkheden na te gaan van zeer nauwe samenwerking met een Nederlandse universiteit, waaruit mettertijd zou kunnen voortkomen een eigen Arubaanse universiteit aldus verklaarde minister mr. Mito Croes gisteravond voor de televisie. Maar hij voegde er meteen aan toe dat het er dit academisch jaar niet, of beter nog niet van zal kunnen komen.

De Antilliaanse Universiteit zelf was bereid de samenwerking met Aruba voort te zetten, maar de benodigde politieke beslissingen van Antilliaanse zijde bleven uit. Dit had problemen opgeleverd voor met name degenen, die in het arbeidsproces opgenomen zijn en toch een academische graad wilden, want met de anderen konden deze problemen opgevangen worden middels een rijksbeurs. De minister verstrekte geen nadere mededelingen over deze plannen, maar het is wél een bekend feit dat mr. Mito Croes zeer veel waarde hecht aan de aanwezigheid van een opleidingsinstituut op academisch niveau en niet alleen vanwege de opleidingsmogelijkheden, maar ook in verband met het vele additionele werk, dat een dergelijk instituut op wetenschappelijk terrein kan verrichten.

5½

AMIGOE 15-8-86

Voor symposium over recht

Intense samenwerking tussen FESSKA en UNA

WILLEMSTAD — Voor de viering van het 2e lustrum van de stichting voor wetenschappelijk katholiek onderwijs, Fesska, met het symposium over "justitie, recht en wet", bestaat er een intense samenwerking tussen Fesska en de Universiteit van de Nederlandse Antillen (UNA). Aldus een persbericht van de Fesska.

Voor het zover kon komen moesten er eerst bijna tien jaren voorbijgaan. Na verschillende misverstanden in het verleden, kwam het pas de laatste jaren tot een samenwerking tussen de stichting en de UNA. Vooral dankzij de medewerking van rector Reinders. Nu is het bijvoorbeeld zo dat door Fesska uitgenodigde professoren, vaak cursussen geven aan studenten van de UNA.

Voor het komend symposium, kreeg de Fesska alle medewerking van de UNA. Een cursus van professor Scheltens voor de esska wordt inbegrepen in een cursus voor de rechts-studenten.

De Fesska vindt het logisch dat twee instanties met dezelfde interesse namelijk wetenschap en hoger onderwijs, samenwerken voor de vooruitgang van heel de gemeenschap, aldus het persbericht.

4,–

AMIGOE ZATERDAG 16 AUGUSTUS 1986

Liederencyclus op teksten Lauffer

Gedenkwaardig concert gehouden op de UNA

AFGELOPEN VRIJDAGAVOND heeft in de UNA een wel zeer gedenkwaardig concert plaats gevonden. Pianist Livio Hermans heeft daar, tezamen met sopraan Barbara Newton en tenor Frank Davelaar zijn liederen- cyclus op teksten van Pierre Lauffer voor het eerst op Curaçao ten doop gehouden.

Na de openings- speech van rector magnificus mr Alex Reinders memoreerde gouverneur Römer zijn gesprekken en wederwaardigheden met Pierre Lauffer (samen op dezelfde school). Hem werd de eerste bibliografie over Lauffer overhandigd, en na het lezen van een van diens gedichten door mr Alex Reinders, werd het concert aangevangen.

Uit de gedichten- bundel «Kumbu» heeft Livio Hermans een zevental teksten op muziek gezet, die inmiddels in kleine oplage zijn gepubliceerd. Nu is het voor een farmacoloog geen dagelijks werk om liederen te bereiden, maar de hoogstaande muzikale eruditie van Livio Hermans heeft borg gestaan voor zeven doorwrochte composities, die, in innige beleving met de tekst, tot even zovele volwassen concepties geworden zijn.

De samenhang tussen tekst en begeleiding heeft Hermans zeer goed verstaan, en zo kregen de liederen behalve de literaire, ook musische inhoud mee. Het bleek een goede gedachte om, voorafgaand aan het lied, de tekst door Lucille en Gregory Berry- Haseth te laten declameren en zodoende appreciatie van het lied te versterken, zoals de indringendheid van «Keho di Kabitu», de opgewekte «Tumb», het tedere «Karta na mi Negra».

De componist had het sopraan Barbara Newton en tenor Frank Davelaar niet altijd gemakkelijk gemaakt. Maar iets moois brengen is nooit gemakkelijk. Beiden hadden zich van hun taak op de best denkbare manier gekweten, en zij gaven de liederen op muzikaal hoogstaande wijze gestalte.

De piano- begeleiding was uiteraard in handen van Livio Hermans. Na de pauze wat luchtiger muzikaal vertier. Enkele Papiamentse liedjes werden door Frank Davelaar op geestige wijze ingeleid. Hij kreeg zowaar de zaal aan het meezingen van de refreinen.

Veel onthaal ontving voorts een aantal duetten van Schubert en Mozart, van wie het laatste (duet «La ci darem la mano» uit Don Juan) als toegift herhaald werd.

LANDHEER

2 1/2

AMIGOE WOENSDAG 13 AUGUSTUS 1986

"Papiamentu a bai skol"

Sitek brengt nieuwe sticker op de markt

WILLEMSTAD — "Papiamentu a drenta skol" is de tekst op een nieuwe sticker die door de onderwijs- vakbond Sitek is uitgegeven om het heugelijke feit dat het vak papiamentu dit jaar op de basisscholen wordt ingevoerd, aan iedereen kenbaar te maken.

Uiteraard wordt er in het eerste Sitek- radioprogramma van het maandag begonnen nieuwe schooljaar aandacht besteed aan dit schooljaar en het nieuwe vak dat dit schooljaar op de lesroosters van de basisscholen prijkt.

De Sitek constateert een groot enthousiasme aan het begin van dit schooljaar zoals dat jaarlijks het geval is, aldus de Sitek- woordvoerder. Dat zwakt na een aantal weken echter behoorlijk af, zo stelde de woordvoerder die daarbij de hoop uit dat er dit keer eens het hele schooljaar door aandacht besteed wordt aan onderwijs en niet pas in mei of juni als de resultaten bekend worden.

Indien de betrokken instanties voldoende aandacht besteden aan het onderwijs, zo meent de Sitek, zal dat ten goede komen van het schoolsysteem dat volgens de vakbond de noodzakelijke verbeteringen verdient omdat het huidige systeem jaarlijks duizenden "slachtoffers" eist.

Ook aan de invoering van het vak papiamentu op de basisscholen werd aandacht besteed in het radioprogramma. Daarbij werd de bevolking herinnerd aan het feit dat de vakbond zich al sinds 1973 voor die invoering heeft ingezet. Dat dit nu eindelijk gebeurt en deze stap ook door een groot deel van de bevolking gesteund wordt, is voor de vakbond dan ook een zeer heugelijk feit.

In verband daarmee en gezien het succes dat de sticker "Papiamentu ta bai skol" in de afgelopen jaren heeft gehad, is er daarom een nieuwe sticker uitgebracht met daarop de tekst dat papiamentu naar school is gegaan. Die stickers zijn verkrijgbaar bij het vakbonds- centrum van de Sitek, Landhuis Steenen Koraal.

2 1/2

DONDERDAG 14 AUGUSTUS 1986 AMIGOE

WILLEMSTAD — Afg... en dinsdag ging een cursus fantasie-sieraden maken van start in het gebouw van "Libertas" aan de Scharlooweg. Henny Joanne een Nederlandse expert in het ontwerpen en maken van assesoirs geeft de cursus in samenwerking met de Dienst Culturele Zaken. In zes lessen van elk twee uur, leren de cursisten sieraden maken van kraaltjes, nylon en koperen garen etcetera. Er zijn nog enkele plaatsen over. Geinteresseerden kunnen zich tot vrijdag inschrijven bij Henny Joanne (tel 81765) of bij Culturele Zaken (tel 613900). Op de foto de eerste les onder leiding van Henny Joanne.

3 1/2

Gedeputeerde: jeugd is de hoop van ons land

Papiamentu vandaag als vak naar school

WILLEMSTAD — "Jullie zijn de hoop van ons land", met die woorden richtte gedeputeerde Angel Salsbach zich gisteravond tot de leerlingen die vanmorgen weer in grote getalen schoolwaarts zijn getogen. Een historisch schooljaar, zo kenmerkte de gedeputeerde dit jaar, gezien de invoering van het vak papiamentu op de basis- scholen.

De gedeputeerde van Onderwijs richtte zich gisteravond in een zeer uitgebreidde speech via de televisie en radiostations tot de gehele bevolking. Speciale aandacht vroeg hij daarbij van de ouders van schoolgaande kinderen, de leerkrachten en de leerlingen zelf voor welke groeperingen vandaag het "gewone leventje" weer begint.

Gezien de moeilijke tijden die de Curaçaose bevolking momenteel doormaakt, is het van extra belang dat de generatie van de toekomst, te weten de jeugd van nu, een gedegen opleiding volgt. Het is van belang, zo vindt de gedeputeerde, dat er in de jeugd geinvesteerd wordt, die investering vindt bijvoorbeeld op school plaats, aldus Salsbach.

Hij deed dan ook een oproep aan de ouders om hun kinderen te stimuleren en bij te staan in hun onderwijs en hun thuis ruimschoots de gelegenheid te geven tot studeren. Daarbij noemde Angel Salsbach het ook van belang om een zodanige sfeer te scheppen dat het kind zich zeker van zichzelf voelt. Ook de leerkrachten werden persoonlijk door de gedeputeerde aangesproken: zij hebben meer dan een normale baan. Door de vele uren die leerlingen op school doorbrengen is het belangrijk dat zij daar voor een deel worden opgevoed. Die taak is aan de leerkrachten, aldus de gedeputeerde.

Hij richtte zich tijdens zijn speech ook tot de leerlingen zelf: die moeten zich vanaf de eerste schooldag bewust zijn van het belang van onderwijs. Na een lange vakantie kan iedereen er weer met frisse moed tegenaan, zo vindt de gedeputeerde.

1/2

Zoals bekend zal dit schooljaar het vak papiamentu voor het eerst op de basisscholen ingevoerd worden, een feit waarmee de gedeputeerde zich ook gisteravond zeer gelukkig toonde. Honderd jaar geleden is al aangevoerd dat papiamentu naar school toe moet, zo bracht Angel Salsbach naar voren. Voorlopig zal dat alleen in de vorm van een vak geschieden, echter dit is de eerste aanzet tot de voertaal papiamentu op de scholen.

Dat is noodzakelijk voor beter onderwijs, aldus Salsbach die verklaarde dat de stelling dat onze kinderen dom zijn niet waar is maar in de hand wordt gewerkt doordat zij in een vreemde taal onderwijs moeten volgen. Vooralsnog hebben de leerlingen dit schooljaar een belangrijke taak: zij moeten de invoering van het vak papiamentu in de praktijk brengen, aldus de gedeputeerde gisteravond. De taal zal hierdoor rijker worden en zal er bovendien toe leiden dat er een betere communicatie ontstaat onder de bevolking, zo verwacht de gedeputeerde van Onderwijs.

1Γ. -

15/8-86

Amigoe

PHILIPSBURG — De afbraak van de pastorie van de katholieke kerk aan de Frontstreet op Sint Maarten is begonnen. Het houten bovengedeelte was in enkele dagen gesloopt. Hiermee is een van de oudste gebouwen in Philipsburg uit het stadsbeeld verdwenen. De pastorie dateerde uit 1844. Er is de laatste weken nogal wat te doen geweest om deze pastorie en van verschillende zijden werden pogingen gedaan om dit karakteristieke bouwwerk te behouden, maar tevergeefs. Er zal een nieuw gebouw worden opgetrokken, waarin behalve de pastorie ook een gemeenschapshal zal worden ondergebracht. Over het plan om in de onder- verdieping winkels te vestigen, wordt niet meer gesproken van officiële zijde. Het schijnt dat men daarvan toch heeft afgezien.

11. -

Njapa 16 aug.86

John de Pool

"Nuestra decadencia cultural y la esperanza de su renacimiento

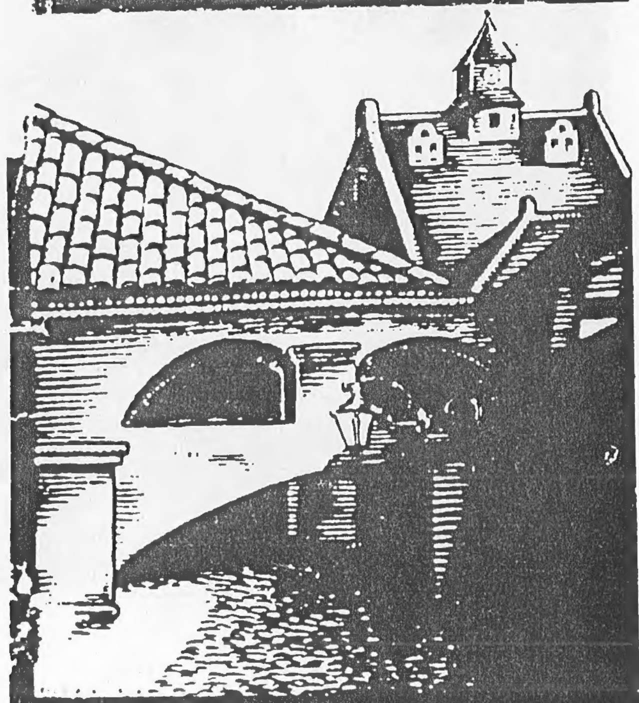
DE POOL begint zijn lange artikel met de volgende vragen:
¿Qué se ha hecho nuestra antigua cultura? ¿Por arte de qué encantamiento se ha convertido en humo y evaporándose, se ha ido a perder en la región de las causas que fueron? ¿Qué influencia la ha ahuyentado? ¿Qué fantasma la ha perseguido? ¿Qué sutil e invisible veneno saturó la atósfera, qué provocö el letargo que había de terminar en muerte?

In het tweede gedeelte van zijn artikel, de daarop volgende week, geeft De Pool een antwoord op zijn vragen. Hieruit zijn de volgende citaten:

¿A qué se debe esta decadencia? Al tratar de analizar las causas que acabaron con nuestra tradición de cultura, debemos eliminar el bienestar material que trajo la industria del petroleo al fundar sus refinerías en nuestra isla. Aunque el súbito bienestar y la opulencia rápida, por ley natural trajeron su cortejo de inconvenientes, hay que reconocer que cuando llegö el capital que fomentö ese bienestar, ya había desaparecido el último vestigio de nuestras manifestaciones culturales. Creemos que la causa se ha de encontrar, no en condiciones imperantes de orden material, sino en un retroceso psicológico, que por no estar aparente a los ojos del cuerpo, fué pasando desapercibido, pero realizando con eficacia su obra demoledora. Es indudable que uno de los factores de mayor fuerza destructora, fué la desaparición, sin sustitución, de los centros particulares de enseñanza. Los países vecinos, cuyos gobiernos, más atentos que el nuestro al desenvolvimiento espiritual de sus respectivos gobernados, fomentaron la educación superior, creando universidades, fundando colegios, organizando academias, museos y conservatorios, y abriendo los brazos a todo lo que podría engendrar espíritu de cultura. Esa circunstancia disminuyó la asistencia de los alumnos extrangeros a nuestros colegios, acabando por asfixiarlos y hacerlos desaparecer. A la desparición de estos centros docentes, se acabó también el estímulo derivado de la competencia en los resultados, de la rivalidad entre los alumnos y el entusiasmo entre los alumnos y el entusiasmo entre los familiares, por los exitos obtenidos. Por otro lado, nuestros gobiernos sin mayor interés en las cosas de la isla, salvo lo que podría traslucir en Holanda, imbuidos en sus métodos educativos implantados con enorme éxito en la metrópoli europea, no se dieron cuenta de la enorme difencia psicológica que existe entre nosotros y ellos, se esforzaron siempre en implantar en Curaçao idénticos procedimientos educativos que no encontrö nunca entre nosotros terreno apropiado para su cultivo, crecimiento y floración. Nunca pensaron que nuestra distinta etnología, en el orden psicológico hacía tan imposible el éxito de esos procedimientos, como en el orden material, sería imposible cultivar en Curaçao, tulipanes como en Holanda, bajo nuestro sol de ardorosos rayos tropicales. Generalmente, nuestros directores de instrucción pública, se encontraban tan distantes de su misión, como Curaçao del polo norte
(...)
Los maestros importados de la madre patria, traían brillantes ejecutorias de sus respectivos «alma mater», pero ningún interes ni en su trabajo ni en sus alumnos. Esto era natural. Su permanencia era transitoria, limitado por el tiempo de su contrato. Su trabajo era pues, impartir instrucción, esto es, una serie de informaciones, que bien pudieran encontrarse en cualquier enciclopedia moderna. Este procedimiento, no llegö siquiera a la altura de educación, y mucho menos a cultura. Faltaban para ello todos los factores importantes e indispensables. No habría que decir que dentro del plan de instrucción nunca entró nada que cultivara el espíritu. El gobierno nunca pensó en el entrenamiento para ese servicio, de jóvenes curazoleños, que pudieran hacerse cargo de estos puestos.
(...)
Lo que demuestra que elementos siempre hubo, pero faltö a su debido tiempo, la visión perfecta de nuestras necesidades, y no se entrenó un cuerpo de profesores y maestros, capaces de comprender nuesra psiquis y desarrollar nuestra potencialidad. Hubieramos tenido a nuestra disposición, de haberlo hecho así entusiasmo, orgullo y decisión, factores importantísimos, junto con el interés, para el feliz desarrollo de toda obra. Era, pues, natural y enteramente lógico que en este ambiente de indiferentismo se muriera el culto a la espiritual. El cultivo de las bellas artes, el amor a la lectura, todas las conquistas logradas en épocas pasadas, desaparecieron como dotes de la colectividad, quedando con afición de unos pocos, cuyos temperamentos rebeldes, pudieron resistir la obra de la decadencia.
(...)

Pero, la esperanza se rearfirmó y la visión del renacimiento se ha hecho más definida y clara. Existe hoy en Curaçao una agrupación, que considero de grande potencia cultural. Me refiero al Roomsch Katolieke Volksbond. De su seno está saliendo los elementos que han de ser mañana los pilares de la nueva cultura. Prescindiendo, por el momento de su índole religiosa y concretándonos a sus esfuerzos sociales, es inegable su influencia en la formación de esa clase media, tan imprescindiblemente necesaria para el desarrollo de todo pueblo. Y de esa clase media, que a esfuerzos propios está escalando las gradas sociales, ha de salir también las actividades de todo orden, tan indispensables para el desarrollo de la personalidad de cualquier comunidad. Es muy posible que su manifestación más genuina, por ser la más pública, sea su órgano «LA UNION», semanario moderno, bien dirigido, bien redactado, que trata en editoriales serios y moderados, con laudable imparcialidad, asuntos de caracteres generales, temas y locales, ya internacionales, con un sentido de comprensión que indica una incipiente cultura.
(...)
Pero si mañana, el renacimiento cultural de Curaçao, hoy una esperanza, llegara a cristalizar en hermosa realidad, sobra la gran entrada principal de ese templo espiritual, habrá de grabarse el nombre de Monseigneur MICHAEL GREGORIUS VUYLSTEKE, nombre querido, que a la par del corazón de los habitantes, está indeleblemente grabado en la historia de Curaçao.

Panamá, Julio 1931
JOHN DE POOL

7.- 7.-

6

"Een daad van herstel voor een onvergeeflijke vergeetachtigheid"

Del Curaçao que se va

John de Pool, 'Zo was Curaçao', Amsterdam: S. Emmering, 1985, herdruk in de 'Antilliaanse Reeks' van de Nederlandse vertaling (door Colá Debrot, Henk Dennert en Prof. Dr. J.A. van Praag) van Del Curaçao que se va (1935), verschenen in 'Antilliaanse Cahiers', jrg. IV (1961), nrs. 1 t/m 4. 428 blz. ISBN 90.60.33.551.4., prijs NAf.38,--.

"Men zou het Curaçaose leven van een halve eeuw geleden 'idyllisch' kunnen noemen. Ontegenzeglijk was het patriarchaal, genoeglijk en rustig. Ondanks de verscheidenheid van kringen die door bijzondere gevoelens of bepaalde affiniteiten clans vormden, bestond deze gemeenschap uit één grote familie".

Deze 'grote familie' van, inmiddels, een eeuw geleden wordt door John de Pool geportretteerd in zijn befaamde *Del Curacao que se va (páginas arrancadas de "El libro de mis recuerdos)* - herinneringen aan "het Curaçao dat aan het verdwijnen is", en nu reeds lang is verdwenen. Deze mémoires verschenen oorspronkelijk in 1935 bij de Chileense uitgeverij Editorial Ercilla (Santiago de Chile). Bijna dertig jaar later verscheen een Nederlandse vertaling (van Colá Debrot, Henk Dennert en Prof. Dr. J.A. van Praag) onder de titel "Zo was Curaçao" in *Antilliaanse Cahiers* jaargang IV (1961), nrs. 1 t/m 4. Deze beide uitgaven zijn al lange tijd nog uitsluitend antiquarisch te bemachtigen. In 1982 werd op Curaçao een fotografische herdruk van de Pool's mémoires in de oorspronkelijke taal 'verzorgd', overigens zonder enige toelichting van welke aard dan ook. De herdruk die onlangs verscheen van de Nederlandse versie is in dit opzicht beduidend beter verzorgd: deze bevat een bijzonder uitgebreid en handzaam personen- en zakenregister, alsmede een 'voorwoord' dat Colá Debrot reeds schreef in 1977 - plannen voor een heruitgave blijken al lang te bestaan. De Curaçaose 'grote familie' van De Pool ligt nu dus weer binnen handbereik.

De 'grote familie' die De Pool voor ogen had, was zeker *niet* de *hele* Curaçaose bevolking, maar uitsluitend de Curaçaose blanke, dan wel lichtgekleurde bovenlaag, de (vroegere) plantage- en handelsfamilies, of, zoals De Pool ze noemt, 'de beter gesitueerden', 'de ontwikkelde en beschaafde families', 'de hogere klasse' met als belangrijkste kenmerken 'gratie, kunstzinnigheid en schoonheid'. 'Het volk', 'de ongeorganiseerde massa' (De Pools woordkeus) stond buiten die 'éne grote familie', of beter 'daaronder'. De Pools' herinneringen aan en kennis van het leven van de Afro-Antilliaanse groep zijn zeer beperkt en met name de waardering in deze is miniem. Illustratief is de volgende opmerking wanneer "Nachtwake en Dodenritueel" ter sprake komen. "Het belachelijkst, vaak ook komiek, waren de beroepshuilpartijen. Bij ontwikkelde en beschaafde families werden deze toneeltjes niet toegestaan, maar bij het overige volk voelde de naaste familie het als een belediging of smaad, wanneer de emotie van de beroepsweeklager ook maar het minst werd beknot. Dit leidde tot werkelijk lachwekkende scènes." (blz. 64, waarna één van de vele anecdotes die het boek rijk is, volgt).

Nauw verbonden met deze depreciatie van de 'volkse' kultuur - waaronder 'ocho día', 'seú' en 'tambú' -, is De Pools' waardering voor de beschavende werking van de Apostolische Missie die aan de excessen van de Afro-Antilliaanse mens paal en perk stelde. "(...) de Apostolische Missie, inderdaad de enige kracht, die zich ten volle gewijd heeft aan de vooruitgang en ontwikkeling van de grote massa". (blz. 55) "Er bestaat geen twijfel aan, dat dank zij de geloofsijver, het doorzettingsvermogen en de preken van de Apostolische Missie het half-barbaarse ritueel, waarvan de benaming boven dit hoofdstuk staat ('ocho día'), verdwenen is. Dat mengsel van Afrikaans bijgeloof en katholieke ceremoniën, waarbij nog een tikkeltje hekserij kwam en dat de naam droeg van 'ocho día', acht dagen, was iets dat, naar mijn oordeel, meer in strijd was met de beschaving dan de zo gehekelde dans van de 'Tamboe'" (blz. 72).

Dergelijke opmerkingen lopen als een rode draad door de bladzijden uit De Pools' *El libro de mis recuerdos* en contrasteren scherp met zijn beschrijving van de 'beschaving' van die 'éne grote familie'.

In ruim vijfentwintig hoofdstukken tekent De Pool de moraal, zeden en gewoontes die het leven tussen c. 1860 en 1890 gekarakteriseerd zouden hebben. Alle mogelijke aspecten komen aan de orde, overwegend met enige melancholie in herinnering gebracht en met een voelbaar genoegen verlevendigd met anecdotes: het eten en drinken, de mode, huisversieringen, dansen en muziek, verlovingen en huwelijken, begrafenissen, portretten, *et cetera*. Hierna volgen in een vrijwel even groot aantal hoofdstukken herinneringen aan personen en instellingen die voor De Pool als de dragers en symbolen van de genoemde beschaving gelden, de 'Buitensociëteit', verschillende particuliere scholen, Don Agustín Bethencourt, Doctor Capriles, Sjon Abraham Chumaceiro, Sjon 'Lou' Maduro, Pater Baralt, Sjon Wein Hoyer *et cetera*. De portretten die De Pool van belangrijke personen uit de Curaçaose samenleving van de vorige eeuw met woorden tekent, eindigen alle met een min of meer gelijkluidende, beschuldigende opmerking aan het adres van Curaçao (in de jaren dertig). Illustratief in deze zijn de laatste regels van het hoofdstuk gewijd aan Sjon 'Nene' Gorsira. "Hij raakt in vergetelheid, zoals zovelen, die hem voor zijn gegaan op hun laatste reis en wier namen niet te boek werden gesteld. Zij immers hebben voor onze vooruitgang gewerkt en helpen ons nu nog, niet door hun lichamelijke aanwezigheid of hun geestelijke werkzaamheid, maar door het voorbeeld, dat zij ons hebben voorgehouden." (blz. 293).

De kritiek is duidelijk, het Curaçao in de dagen dat De Pool *Del Curacao que se va* schreef, ontbeert dergelijke stimulerende grootheden (met uitzondering dan van hen die de Apostolische Missie vormden). "Een onvergeeflijke vergeetachtigheid" zou de Curaçaose samenleving van de jaren '30 karakteriseren. 'Onvergeeflijk' maar door het 'vergeten' van het (vermeende) hoge culturele en intellectuele peil van 'toen', die van de twintigste eeuw wel moest dalen. De Pool spreekt in deze onder meer van 'culturele ontreddering' en 'materialistisch pasitivisme'.

Her en der verspreid door het dikke boek (ruim 400 bladzijden) laten zich gedachten vinden die wijzen naar achterliggende 'oorzaken' van deze vergeetachtigheid. De onvermijdelijke 'veranderingen in mode en techniek' (blz. 35) en "de geweldige 'boom' van de olie" (blz. 120) zijn mede schuldig aan de door De Pool geconstateerde achteruitgang, maar zijn kritiek richt zich toch slechts zijdelings op deze fenomenen. Er is een andere schuldige. Die schuldige is het koloniale moederland: *Nederland*.

Nederland wordt niet rechtstreeks als hoofdverdachte ten tonele gevoerd, maar indirekt. Nederland wordt vertegenwoordigd door het gouvernement. De uithalen naar deze koloniale instelling zijn overeenkomstig de eisen die De Pool stelt aan krachtige kritiek in het algemeen: "(...) op beschaafde trant geschreven, sarcastisch of ironisch, zo men wil, maar steeds binnen de grenzen van de goede vorm en de correctheid" (blz. 395). In de ogen van De Pool is het gouvernement de aangewezen grootheid om de beroemdheden uit de vorige eeuw te eren en in de gedachten van de mensen te houden, maar laat zij dit na. Zoals in het geval van Sjon Wein Hoyer, "Zal het gouvernement nog eens een onderscheiding op zijn borst spelden als officiële erkenning van zijn verdiensten? Erkennen wij wel de waarde van de intelligentie of waarderen wij alleen maar verdiensten op materieel terrein?" (blz. 314). Voor De Pool is de belangrijkste, maar de door het gouvernement tevens meest verwaarloosde manier om het kulturele en intellectuele peil van de dagen van weleer te continueren *én gemeengoed te maken:* het onderwijs.

De Pool besteedt ruim aandacht aan particuliere initiatieven uit de vorige eeuw - met name aan de 'Skol di *Civilizadó' onder leiding van J.N. Malo - om kinderen van vroegere slaven onderwijs te geven, algemene beschaving en burgerzin bij te brengen. Die taak had het gouvernement op zich moeten nemen, terwijl dit nu onder moeilijke omstandigheden, dikwijls met tegenwerking van dat gouverne[illegible]nt en met beperkte financiële [illegible]ddelen werd gepoogd door particulieren, maar vooral door de Apostolische Missie.*

"Meer dan eens heb ik het al gezegd, nooit zal ik moe worden [illegible] werk van de apostolische [illegible]sie te prijzen. Het geduld, de tact - misschien niet individueel, maar zeker collectief - het talent en het doorzettings- vermogen hebben, uit wat zestig jaar geleden een ongeorganiseerde massa was, een klasse geschapen. (...) een collectiviteit te hebben getraind tot het juiste gebruik van de burgerzin." (blz. 204)

In het verlengde van deze lovende woorden staat De Pools onwrikbare overtuiging dat door de ontbrekende steun van het gouvernement, dan wel de Nederlandse regering, deze inspanning van de Missie het Curaçaose volk echter niet op het niveau van die 'éne grote familie' van een halve eeuw daarvoor heeft kunnen brengen, of ook maar enigszins een dergelijke grote sociale elite heeft kunnen voortbrengen in de jaren '30.

Als een thema in een roman opgebouwd door motieven, vormt zich dit beeld van De Pools visie in *Zo was Curaçao*. Veel expliciter is De Pool in zijn bijdrage "Nuestra decadencia cultural y la esperanza de su renacimiento" in *La Union, 6 en 13 augustus 1931, op de gehele voorpaginas van deze nummers. Deze bijdrage is, naar ik meen, geheel in vergetelheid geraakt en wordt hier gedeeltelijk herdrukt. De eerste helft (6 augustus 1931) is in feite Del Curaçao que se va* in een notedop, de tweede helft (13 augustus) toont onomwonden het belang dat De Pool aan het onderwijs *(educación)*, in tegenstelling tot onderricht, *instrucción)* hecht, in het bijzonder het werk verricht onder leiding van Mgr. M.G. Vuylsteke (aan wie hij zijn artikel opdraagt) en door de *Roomsch Katolieke Volksbond.*

De Pool toont zich in *Del Curaçao que se va* veel meer dan algemeen wordt aangenomen bezorgd over de situatie *waarin Curaçao zich bevindt in de jaren dertig*. Deze bezorgdheid is in feite de stuwende kracht achter het schrijven van zijn mémoires geweest. Met deze bladzijden uit *Het boek van mijn herinneringen* heeft hij "een daad van herstel voor een onvergeeflijke vergeetachtigheid" willen stellen. Een daad waardoor hij niet zonder meer tot de 'Spaanse School' kan worden gerekend, zoals in navolging van Colá Debrot - ook nu weer in zijn 'voorwoord' - steeds gebeurt in de Antilliaanse literatuur kritiek. De Pool plaatst zich veeleer op één lijn met de schrijvers die zich in de jaren twintig en dertig (in het Papiamentu) uitten: Willem Kroon, Manuel Fray en Miguel Suriel, die immers eenzelfde bezorgdheid tonen ten aanzien van de sociaal-culturele ontwikkelingen op Curaçao in die jaren. Het 'engagement' van De Pool is uit hetzelfde hout gesneden, kreeg echter onder de handen van (de veel oudere) De Pool een andere vorm dan die welke Kroon c.s. kozen *(romans à thèse*, tendensromans). In dit opzicht is De Pool stellig een uniek schrijver, niet binnen de 'Spaanse School', maar binnen de groep soc[illegible]l bewogen auteurs uit d[illegible]ren dertig.

Aart G. Broek

"Wandelstokken en 'reeds', het Nederlandse 'rietje', waren in rijk gevarieerde soorten te koop. De benen kruisen en op de wandelstok leunen gaven een houding van weergaloze elegantie (...)", uit het hoofdstuk 'De mode in mijn tijd', blz. 32.

4 x 27.-